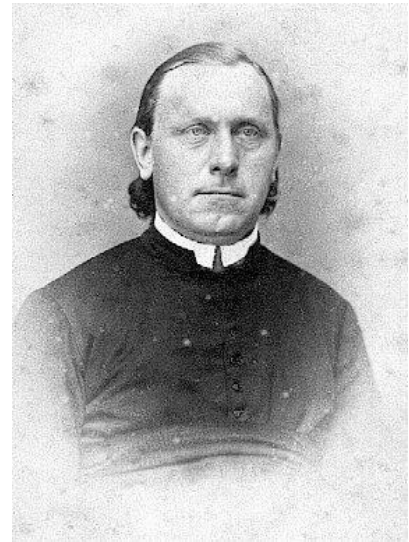

Bernard Antoine Pothast (1824-1904)

Veel werk van de priester en componist Bernard Antoine Pothast wordt als verloren beschouwd, maar zo nu en dan worden er toch werken teruggevonden. Zo ook het Te Deum van hem dat bewaard bleek te zijn in het Nederlands Muziek Instituut te Den Haag.

Pothast wordt geboren in Sittard in 1824. In het najaar 1839 wordt hij als priesterstudent te Rolduc toegelaten. Hij zal er tot 18 juli 1898 blijven, dan vertrekt hij met emeritaat naar Sittard.

Reeds tijdens zijn studiejaren begint hij te componeren. In 1842 arrangeert hij o.a. ouvertures van Berton (*Le charme de la voix*), Donizetti (*l'elisir d'amore*), Boïeldieu (*Le Calife de Bagdad*) en Méhul (*Le jeune Henri*). Ook de ouverture *Le Barbier de Séville* van Rossini wordt voor piano achthandig gearrangeerd.

Op Rolduc wordt hij in 1843 “Maître de musique”, hij wordt daarmee verantwoordelijk voor alles wat met muziek te maken heeft op Rolduc. Hij neemt lessen bij organist Zimmers te Aken. Hij heeft het voordeel dat er op Rolduc veel gelegenheden zijn om muziek uit te voeren: er zijn veel kerkelijke en andere feesten; er is een aula, een kerk en een orgel. Ook is er een orkest. Bekend is dat hij samen met een aantal studievrienden vioolkwartetten van Haydn speelt. Goede zangers zijn er op de kostschool Rolduc in overvloed, het is geen enkel probleem goede koren te vormen. Een uitgebreide beschrijving van zijn leven is geschreven door hemzelf; hij heeft alles minutieus beschreven in een aantal biografieën¹. Ter gelegenheid van het herstel der kerkelijke hiërarchie in 1853 componeerde Pothast het vierstemmige *Te Deum*, het draagt opusnummer 2. Op Rolduc is het werk uitgevoerd op 4 maart 1853. Pothast noteert: ‘*Te Deum, à 4 v. d’homme, avec orch*’ in de lijst van belangrijke uitvoeringen die onder zijn leiding plaatsvonden².

Hij stuurde het werk behalve naar een aantal bisschoppen ook naar een aantal musici, onder andere Frans Weber (1805-1876) de organist van de dom van Keulen en leider van het Männergesangverein, Ferdinand Hiller (1811-1885) de oprichter en eerste directeur van het conservatorium te Keulen en de componist Carl Gottlieb Reissiger (1798-1859). Allen hebben het werk in dank aanvaard. Ook liet Pothast het *Te Deum* persoonlijk zien aan Liszt.

Carl Reissiger³ was in het midden van de negentiende eeuw een zeer bekende figuur in het Saksische muziekleven en hij was hofkapelmeester. Reissiger moedigde de jonge Pothast zeer aan en deze heeft zijn brieven dan ook zorgvuldig bewaard. Voor het *Te Deum* dat Reissiger als manuscript had ontvangen en op 20 maart 1853 retourneerde, stelde deze een aantal verbeterpunten voor, maar het geheel vond hij een mooi werk: “*Sie haben recht erfreuliche Fortschritte gemacht und sich in die engeren Grenzen der Männergesanges wacker hingearbeitet, schreiben weicher und reiner als früher, werden bald über die Unvollkommenheiten hinwegkommen. Das Ganze gefällt mir in Ihrer Auffassung, und einzelne Stellen sind schön. So besonders No 5 alla Capella, In der Fuge fand ich die*

¹ Voor meer informatie over Pothast zie www.pothast.eu bij de rubriek documenten. U vindt daar o.a. artikelen van Lou Spronck en Hans van Dijk.

² Uit archief derde Rolduc, Invnr 257, p.273.

³ Op ‘youtube’ is van Reissiger te horen het mooie piano trio No.7 in E-major, Op. 85.

meisten Ungeschicktheiten. Aendern Sie nach meiner Angabe, Ich wiederhole aber dass Ihr Te Deum viel Schönes enthält. Ihr C. Reissiger.

Op 30 mei 1857 zijn er muziekfeesten in Aken en niemand minder dan Franz Liszt heeft er de leiding. Pothast gaat hem bezoeken en legt hem enkele werken ter beoordeling voor, onder andere zijn Te Deum. Het verhaal van dit bezoek is het volgende: *"Op mijn titel van professor en priester word ik onmiddellijk toegelaten. Ronduit beken ik, dat ik zeer wenste met Liszt kennis te maken, en bied hem enkele van mijn composities aan. Onmiddellijk gaat Liszt naar de piano en doorloopt een paar passages van het Te Deum, speelt driemaal achter elkander het drievoudig Sanctus en drukt zijn goedkeuring erover uit...."*

In de Niederrheinische Musik-Zeitung für Kunstfreunde und Künstler van 3 september 1859 vinden we de volgende beoordeling van het werk:

Bern. Ant. Pothast, Missa Lauda Sion Salvatorem! Quatuor vocum. Op. 6. (Lithogr. Anst. von Ed. Wedler in Aachen.)

B. A. Pothast, Te Deum laudamus. Mis en musique pour 4 voix d'hommes, dédié à l'Episcopat des Pays-Bas. Op. 2. Nimègue, chez Pothast, C., Libraire. 2 Thlr. 17 1/2 Sgr.

Der Componist ist Priester und Professor in Rolduc. Die *Missa* ist vierstimmig für Sopran, Alt, Tenor und Bass geschrieben und in Partitur gedruckt, die zugleich als Orgelstimme dient (8 S. gr. 8.). Der Stil ist einfach und ansprechend, nur in getragenen Accorden ohne figurirten Gesang. Mehr Ansprüche macht das *Te Deum*. Es besteht aus sechs Nummern mit Orgelbegleitung (Partitur 33 S. gr. Fol.), welche jedoch nur selten selbstständig auftritt, sonst meist mit den Singstimmen geht. Zweckmässige Zwischenspiele zwischen den einzelnen Nummern sind dem Organisten überlassen. Die vier Männerstimmen sind die gewöhnlichen, zwei Tenöre und zwei Bässe; nur in Nr. 3 tritt ein Solo-Sopran in dem *Te ergo quaesumus* zu dem Männerchor, ein recht artiger Gedanke und zugleich gut ausgeführt; der Satz hat nur wenige Tacte, geht nicht hoch und kann auch von einer Knabenstimme gesungen werden. Das Werk gibt im Ganzen ein erfreuliches Zeugnis von der Befähigung und den gründlichen musicalischen Studien des Componisten, der zu denjenigen Geistlichen gehört, die noch von thätiger Liebe zur Tonkunst, als der ältesten und treuesten Dienerin des Gottesdienstes, durchdrungen sind.